

International Conference on Linguistics, Literature And Translation

International Conference on Linguistics, Literature And Translation - double-blind peer-reviewed, monthly, open-access proceeding published to get excellence on Research and Development. It publishes high-quality articles across the breadth of linguistics, literature and translation research. With its uniquely broad coverage, all articles are free to access across the globe, allowing authors to share their research and maximise its impact. The boletin on Linguistics, Literature And Translation is led by expert international editorial board members who take an objective approach to peer review, ensuring each research paper is reviewed and evaluated on its own scholarly merits and research integrity. Joining your work in the International Conference of Linguistics, Literature, and Translation means you will receive prompt and reliable publishing and a global platform for your research to reach its full potential.

TA'LIM VA TARBIYA TIZIMIDA TYUTORLIK FAOLIYATIGA DOIR KASBIY KOMPITENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH

Xamrokulov Jasurbek Muhammadjon o'g'li

Farg'ona davlat universiteti, Sport-sog'lomlashtirish majmuasi mudiri,

Email: jasurbek.xamrokulov@mail.ru

ANOTATSIYA

Ushbu tezis ta'lim va tarbiya tizimida tyutorlik faoliyatiga doir kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish masalasiga bag'ishlangan. Tadqiqotda tyutorlarning kasbiy kompetensiyalari, jumladan, pedagogik mahorat, kommunikativ ko'nikmalar, psixologik yondashuvlar va raqamli vositalardan samarali foydalanish qobiliyatlarini shakllantirish va rivojlantirish usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion o'qitish usullari yordamida tyutorlik kompetensiyalarini oshirish strategiyalari taklif etiladi. Ushbu tadqiqot ta'lim jarayonida tyutorlarning professional o'sishini ta'minlash hamda ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

KALIT SO'ZLAR: tyutorlik faoliyati, kasbiy kompetensiyalar, pedagogik mahorat, kommunikativ ko'nikmalar, psixologik yondashuvlar, raqamli vositalar, innovatsion o'qitish usullari, professional o'sish, ta'lim sifati.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim va tarbiya tizimida individual yondashuv va shaxsiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtai nazardan, tyutorlik faoliyati ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib, o'quvchilarni o'z qobiliatlari va ehtiyojlariga mos ravishda rivojlantirishda samarali vosita sifatida e'tirof etilmoqda. Tyutorlar nafaqat bilim beruvchi, balki yo'naltiruvchi, maslahat beruvchi va shaxsiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlovchi mutaxassislar sifatida faoliyat ko'rsatadilar. Biroq, tyutorlik faoliyatini muvaffaqiyatli tashkil etish va samarali amalga oshirish uchun tyutorlarning kasbiy kompetensiyalari yuqori bo'lishi zarur. Jumladan, pedagogik mahorat, kommunikativ ko'nikmalar, psixologik yondashuvlar, raqamli texnologiyalardan foydalanish qobiliatlari va innovatsion o'qitish usullarini qo'llash malakasi tyutorlik kompetensiyalarining asosi hisoblanadi. Bu kompetensiyalar tyutorlarning nafaqat o'qitish, balki o'quvchilar bilan samarali muloqot qilish, ularga motivatsiya berish va shaxsiy yondashuvni amalga oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy ta'lim talablariga

mos ravishda tyutorlik faoliyatiga doir kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarni talab qiladi. Masalan, interaktiv o'qitish, muammoli ta'lim, loyiha asosida o'qitish, gamifikatsiya va raqamli ta'lim platformalaridan samarali foydalanish tyutorlarning malakasini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, tyutorlarning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish va psixologik yondashuvlarni qo'llash orqali o'quvchilar bilan ishonchli va samarali muloqot o'rnatish imkoniyatlari kengayadi. Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundaki, ta'lim va tarbiya tizimidagi islohotlar jarayonida tyutorlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish zarurati ortib bormoqda. Ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarni har tomonlama rivojlantirish uchun tyutorlik faoliyatini professional darajada amalga oshirish muhimdir. Shu sababli, ushbu tadqiqotda tyutorlik faoliyatiga doir kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari o'rganiladi, zamonaviy yondashuvlar va samarali strategiyalar taklif etiladi. Ushbu tadqiqotdan ko'zlangan maqsad — ta'lim va tarbiya tizimida tyutorlik faoliyatini professional darajada tashkil etish, tyutorlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va ta'lim sifatini oshirishdan iborat. Tadqiqot natijalari nafaqat tyutorlarning professional o'sishini ta'minlash, balki umuman ta'lim jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarishga xizmat qiladi. Tyutorlik faoliyatiga doir kasbiy kompetensiyalar ta'lim jarayonini yuqori sifatda tashkil etishda, o'quvchilar bilan samarali muloqotni yo'lga qo'yishda va ularning individual ehtiyojlarini qondirishda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy ta'lim talablariga mos ravishda tyutorlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish nafaqat pedagogik mahorat, balki raqamli texnologiyalarni qo'llash, psixologik yondashuvlar, kommunikativ ko'nikmalar va innovatsion o'qitish usullaridan samarali foydalanishni talab qiladi.

Tyutorlik faoliyatiga doir asosiy kasbiy kompetensiyalar

Tyutorlik faoliyatida muvaffaqiyatli bo'lish uchun quyidagi asosiy kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish zarur:

Pedagogik mahorat: Ta'lim mazmunini o'quvchilar ehtiyojlariga moslashtirish, didaktik metodlarni mohirona qo'llash va o'quv jarayonini samarali boshqarish qobiliyati. Tyutorlar o'quvchilar bilimini mustahkamlash, ular bilan interaktiv darslarni tashkil etish va muammoli ta'lim metodlarini qo'llash orqali bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishlariga yordam beradi.

Kommunikativ ko'nikmalar: O'quvchilar bilan ochiq va samimiy muloqot o'rnatish, tinglay olish, o'z fikrini aniq va tushunarli tarzda yetkazish, shuningdek, o'quvchilar bilan o'zaro ishonchli aloqani yo'lga qo'yish. Bu kompetensiya tyutorlarning o'quvchilarni motivatsiya qilish va ularga individual yordam ko'rsatishida muhim o'rin tutadi.

Psixologik yondashuvlar: O'quvchilarning psixologik holatini tushunish, ularda o'z-o'zini anglash va o'ziga bo'lgan ishonchni oshirish, shuningdek, stress holatlarini boshqarish qobiliyati. Tyutorlar o'quvchilarning emotsional holatini inobatga olgan holda ularga individual yondashuvni amalga oshirishlari lozim.

Raqamli vositalarni qo'llash qobiliyati: Raqamli ta'lim platformalari, onlayn resurslar va interaktiv vositalardan samarali foydalanish orqali masofaviy o'qitishni tashkil etish va o'quvchilar bilan individual muloqotni yo'lga qo'yish. Zamonaviy tyutorlar Google Classroom, Moodle, Zoom kabi raqamli platformalarni samarali qo'llashlari kerak.

Innovatsion o'qitish usullari: Muammoli ta'lim, loyiha asosida o'qitish, gamifikatsiya va boshqa innovatsion metodlarni qo'llash orqali o'quvchilarni faol ishtirokchi sifatida jalb qilish va bilim olish jarayonini qiziqarli qilish.

Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish usullari

Tyutorlik faoliyatida zarur bo'lgan kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda quyidagi usullar samarali hisoblanadi:

Malaka oshirish kurslari va treninglar: Tyutorlar uchun malaka oshirish kurslarini tashkil etish

orqali ularda pedagogik mahorat, raqamli texnologiyalardan foydalanish va innovatsion usullarni qo'llash ko'nikmalarini oshirish.

Mentorlik va tajriba almashish: Tajribali tyutorlar yangi boshlovchilarni yo'naltirish, ularga maslahat berish va tajriba almashish orqali professional o'sishni tezlashtirish.

Raqamli treninglar va onlayn kurslar: Masofaviy ta'lim imkoniyatlaridan foydalanib, raqamli texnologiyalarni o'rganish va ulardan samarali foydalanishni o'rgatish.

Portfolio usuli: Tyutorlarning ish natijalarini tizimli ravishda to'plash, tahlil qilish va o'z-o'zini baholash orqali professional o'sishni qo'llab-quvvatlash.

Reflektiv o'qitish: Tyutorlarning o'z bilim va tajribalarini tahlil qilib, o'z ustida ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish.

Tyutorlik faoliyatiga doir kasbiy kompetensiyalar va rivojlantirish usullari

Kasbiy kompetensiyalar	Rivojlantirish usullari
Pedagogik mahorat	Malaka oshirish kurslari, reflektiv o'qitish, mentorlik.
Kommunikativ ko'nikmalar	Treninglar, tajriba almashish, rolli o'yinlar.
Psixologik yondashuvlar	Psixologik treninglar, reflektiv o'qitish, individual konsultatsiyalar.
Raqamli vositalarni qo'llash	Raqamli treninglar, onlayn kurslar, malaka oshirish.
Innovatsion o'qitish usullari	Innovatsion treninglar, tajriba almashish, portfolio usuli.

Kasbiy kompetensiyalarning ta'lim jarayoniga ta'siri

Kasbiy kompetensiyalarning rivojlanishi tyutorlik faoliyatini samarali tashkil etishda va ta'lim jarayonining sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Jumladan:

Pedagogik mahorat o'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv qiladi, bilimlarni samarali o'zlashtirishga yordam beradi.

Kommunikativ ko'nikmalar o'quvchilar bilan ishonchli muloqot o'rnatishga, ularga motivatsiya berishga va individual yordam ko'rsatishga imkon yaratadi.

Psixologik yondashuvlar o'quvchilarning emotsional holatini tushunish va ularga individual yondashuvni amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Raqamli vositalarni qo'llash masofaviy o'qitishni samarali tashkil etish, individual yondashuvni amalga oshirish va interaktiv muloqotni yo'lga qo'yishga yordam beradi.

Innovatsion o'qitish usullari o'quvchilarni faol ishtirokchi sifatida jalb qilish va o'quv jarayonini qiziqarli qilish orqali motivatsiyani oshiradi. Shunday qilib, ta'lim va tarbiya tizimida tyutorlik faoliyatiga doir kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish o'quv jarayonining sifatini oshirish, o'quvchilar bilan samarali muloqotni yo'lga qo'yish va ularning individual ehtiyojlarini qondirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bois, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlardan foydalanish orqali tyutorlarning kasbiy kompetensiyalarini oshirish zarur.

Xulosa

Ta'lim va tarbiya tizimida tyutorlik faoliyatiga doir kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish o'quv jarayonining sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu tadqiqotda pedagogik mahorat, kommunikativ ko'nikmalar, psixologik yondashuvlar, raqamli texnologiyalar va innovatsion o'qitish usullari tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlardan foydalanish tyutorlik kompetensiyalarini oshirishda samarali hisoblanadi. Malaka oshirish kurslari, mentorlik va raqamli treninglar bu

jarayonni yanada samarali qiladi. Xulosa qilib aytganda, tyutorlik faoliyatini professional darajada tashkil etish va ta'lim sifatini oshirish uchun kasbiy kompetensiyalarni muntazam rivojlantirish zarur. Shu bois, zamonaviy yondashuvlardan foydalanish orqali tyutorlarning professional o'sishini ta'minlash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ismoilov T. M. *Muammoli ta'lim texnologiyalari va ularni qo'llash usullari*. Ta'lim va Innovatsiya jurnali, 2021, № 2.
2. Nazarov A. A. *Tyutorlik faoliyatida innovatsion usullar*. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2022.
3. Xidirova G. S. *Raqamli ta'lim platformalari va ularning samaradorligi*. O'zbekiston Pedagogika jurnali, 2020, № 4.
4. Ergashev M. D. *Pedagogik model va ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari*. Oliy ta'lim tizimida innovatsiyalar konferensiyasi materiallari, 2023.
5. Gavharov S. A. *Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularni ta'lim jarayonida qo'llash*. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti, 2021.
6. Qodirova N. X. *Kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishning innovatsion usullari*. Ta'lim va Texnologiya jurnali, 2022, № 3.
7. Yuldashev A. M. *Psixologik yondashuvlar va motivatsiya strategiyalari*. O'zbekiston Milliy Universiteti ilmiy to'plami, 2021, № 2.
8. Maxmudova Z. T. *Ta'limda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish*. Pedagogika va Innovatsiya jurnali, 2023, № 1.